

Válasz Horváth László hozzászólására.

Horváth László véleménye szerint nem okoz meglepetést a dolgozat azon állítása, hogy a személyragozás használatában a grammatikai személy meghatározó szerepe jóval erősebb a mondatbeli funkciójánál. Hiszen, ahogy ő fogalmaz, “az igenév személyragja egyeztető morféma, tehát ez várható”. Úgy gondolom, hogy a dolgozatban ismertetett más nyelvekből származó példák tükrében ez a kijelentés nem állja meg a helyét. Sem a rokon osztják és vogul nyelvekben, sem az újlatin nyelvben nem igaz, hogy a ragozott igeneves formák esetében a grammatikai személy bármilyen szinten meghatározó tényező a személyragozás előfordulásában. Általában tehát nem várható, hogy a személyragozás megjelenésében a személy milyensége meghatározó szerepű. Az sem következik a személyrag egyeztető morféma szerepéből, hogy a mondatbeli funkciótól nem függ használata. Az újlatin nyelvekben például alanyi szerepű igeneves szerkezetben előfordulhat a ragozott igenév, míg tárgyi szerepű igeneves szerkezetben csak bizonyos főigék esetében. Ismét azt látjuk tehát, hogy nem zárható ki eleve az a lehetőség, hogy a személyragozás kitétele függhet az igeneves szerkezet mondatbeli funkciójától.

Valóban, a magyar nyelvben a személyragok a birtokos szerkezetben és a névutós szerkezetben harmadik személyben csak névmási birtokos esetében jelennek meg (*ő mögötte, Péter mögött*). Az igenevek esetében a testes személyrag ritka megjelenése tehát olyan értelemben várható, hogy analógiás hatásra (tekintetbe véve, hogy az igenevek ragozása azonos eredetű a birtokos személyragozással) lexikális alany esetében a személyrag gyakran nem jelent meg. Ezzel magyarázható az a tény, hogy az ómagyarban a főnévi igeneven megjelenő ragok egyes szám első és második személyű alany esetében gyakrabban fordulnak elő, mint harmadik személyű alany esetében.

Horváth László állítása szerint a dolgozat két újdonságot tartalmaz: a negyedik fejezetben ismertetett mai magyarra vonatkozó adatokat a személyrag használatának választhatóságát illetően, valamint a kötelező koreferenciát tárgyaló ötödik fejezet adatait.

Sajnálatos tény, hogy a bíráló figyelmét elkerülte a dolgozat bevezetésében is kiemelt fontos célkitűzés: az ismertetett ómagyar kori adatok és a megfigyelt változások elemzése, a változás **okának** vizsgálata. A diakrón változás lehetséges kiváltó okainak vizsgálata a hagyományos

leíró történeti nyelvészetben ezidáig nem merült fel. A ragozott főnévi igenevekkel foglalkozó irodalomban az adatok ismertetése és a változás leírása volt a cél. Kétségtelen, hogy a változás okát csak úgy kereshetjük, ha előtte részletesen bemutatjuk az igeneves szerkezeteket, azoknak típusait, melyhez felhasználtam a korábbi irodalmat. Tovább lépve azonban céлом az volt, hogy magyarázatot keressek a ragozott alakok használatának leszűkülésére a tárgyi és a célhatározói szerepű igeneves szerkezetek esetében. Mint azt a cikk 6. fejezete részletesen tárgyalja, a változás magyarázatát három azonos időben jelen lévő nyelvi tényezővel magyarázom. A generatív nyelvészeti eszköztár nem azért szükséges, hogy formálisabb szóhasználattal ismertessem a már ismert adatokat, hanem, hogy az univerzális grammatika által lehetővé tett igeneves szerkezetek segítségével magyarázatot nyújtsak a ragozott alakból a ragozatlan alak felé mutató változásra.

É. Kiss Katalin ragozott igenevekre adott elemzését illetően, a dolgozat fontos állítása, hogy ez az elemzés nem alkalmazható az ómagyar adatokra. A mai magyar adatokat illetően a dolgozatban úgy fogalmazok, hogy “az elemzés alkalmazhatósága kérdéses”. E megfogalmazás oka, hogy véleményem szerint az É. Kiss Katalin által megadott kétirányú összefüggés a mai magyar nyelvben egy tendenciát képvisel, melytől az anyanyelvi beszélők eltérhetnek. Az a tény azonban, hogy létezik egy ilyen tendencia, nem vitatható. Természetesen az elemzéssel nem lefedhető nyelvi adatok magyarázatra szorulnak, de ez önmagában nem jelenti azt, hogy az elemzés teljes mértékben elvetendő.